

Vi punktskriftsläsare

Utgiven av Myndigheten för tillgängliga medier och Punktskriftsnämnden

**Syntolkning
sätter ord på
det visuella**

Jane Eriksen

**Älskar ridning
och böcker**

INNEHÅLL 1, 2015

I korthet	2
Jana utvecklar syntolkning för blinda	4
Drömmande böcker i Dijon	4
Syntolkad bio via appar	5
Porträtt Jane Eriksen, ryttare och punktskriftsläsare	6
Varför blir det fel i böckerna?	7
Barn och unga	8
Eva Nilsson om teknik	10
Njut av noveller	10
Punktskriftsnämnden informerar	12
5 frågor till medlemmar i Punktskriftsnämnden	12

Foto: fotoakuten.se

Öppettider

MTM:s punktskrifts- och prenumerationservice har öppet måndag till torsdag kl. 9-12. Stängt fredagar.

Telefon: 08-580 02 720

E-post: punktskrift@mtm.se
alternativt pren@mtm.se för prenumerationsärenden.

Psst ...

I det här numret kikar vi lite närmare på det spännande området syntolkning.

Ämnet har känts högaktuellt under våren. Svenska Filminstitutet och Post- och telestyrelsen slutförde regeringsuppdraget Tillgänglig bio och MTM besökte en konferens i Barcelona för att lära mer. Vi har pratat med Jana Holsanova, ordförande i Punktskriftsnämnden, som är docent i kognitionsvetenskap och forskar om metoder för att utveckla syntolkning för blinda. Missa inte intervjun med henne!

Lite rädd för hästar som jag är, dessa kraftfulla djur, kan jag inte annat än imponeras av Jane Eriksen. Hon har tagit upp sin hobby ridning igen, trots att hon är dövblind sedan många år. Med assistens och rätt hjälpmedel funkar det utmärkt. Jane är också en hängiven punktskriftsläsare.

Det låter som en saga, men berättelsen om De drömmande fingrarna är hämtad ur verkligheten. Läs om läraren i den franska byn som gjorde så vackra taktila bilderböcker för sina blinda elever att föräldrar från hela Frankrike började höra av sig.

Som vanligt hittar du nyheter som rör MTM:s böcker och tjänster och boktips! Trevlig sommar!

Carina Gerdin
redaktör

Vi punktskriftsläsare ges ut av Myndigheten för tillgängliga medier och Punktskriftsnämnden. Juni 2015, nr 1. Utgivning 2 ggr/år. Ansvarig utgivare: Roland Esaiasson. Redaktör: Carina Gerdin, carina.gerdin@mtm.se
Layout: Carina Gerdin. Redaktion: Lena Boqvist, Ann-Sofie Falck, Eva Nilsson, Gun Olsson, Björn Westling.
Adress: Myndigheten för tillgängliga medier, Box 5113, 121 17 Johanneshov. Prenumeration (gratis): telefon: 08-580 02 720, e-post: pren@mtm.se. **Vi punktskriftsläsare** finns i punktskrift, i tryckt version samt som pdf på MTM:s webbplats, www.mtm.se. ISSN 1401-6524. Omslagsfoto: Susanne Kronholm

Två nya bokklubbar i höst

I höst startar MTM två bokklubbar för punktskriftsläsare, en för vuxna och en för unga. Bokklubben för unga kommer även att ge tips om talböcker. Varje månad skickas ett nyhetsbrev med artiklar och tips på olika teman till medlemmarna. Du som vill kan anmäla dig redan nu. Skriv till info@mtm.se och berätta vilken bokklubb du är intresserad av.

Låna böcker från utlandet

Vill du läsa en punktskriftsbok på ett annat språk än svenska? Saknas den i Legimus? Då kan MTM hjälpa dig att låna boken från ett bibliotek i ett annat land. Alla bibliotek lånar inte ut böcker till andra bibliotek, men oftast kan du då istället själv bli låntagare och låna hem det du vill läsa. Det gäller till exempel både RNIB i Storbritannien och NOTA i Danmark.

Har du frågor eller behöver hjälp med lån från utlandet, kontakta MTM:s punktskrifts- och prenummerationsservice via telefon eller e-post.

Unga läsare i ny undersökning

För närvarande genomför MTM en enkätundersökning av punktläsande barns och ungdomars läsning. Föräldrar, barn, ungdomar och syncentraler får besvara frågor som rör MTM:s böcker, bilder och tjänster. För två år sedan gjordes en liknande undersökning av vuxnas punktskriftsläsning.

Foto: Fotografina

Drömmande böcker i Dijon

Utanför den franska staden Dijon hittar man Les doigts qui revent (De drömmande fingrarna), en organisation som tillverkar och säljer taktila bilderböcker sedan 1990-talet. MTM:s medarbetare Ann-Sofie Falck och Gun Olsson åkte dit för att prata böcker och bilder.

Philippe Claudet, en av grundarna, var läraren som gjorde egna böcker för de punktläsande barn han undervisade. Ryktet om de vackra och välgjorda böckerna spred sig och föräldrar från hela landet började höra av sig. Det fanns ingenting liknande att få tag i på annat håll. Numera ägnar Philippe all sin tid åt att tänka ut, producera och sälja taktila bilderböcker. De säljs inte bara i Frankrike, utan också till andra länder i Europa.

– Viktigt är att böckerna förmedlar en känsla för den som inte ser och även är vackra visuellt, säger Philippe Claudet.

Man har också arbetat mycket med att få fram en bra punktskrift som är behaglig för händerna.

En formgivare tar fram prototyperna och varje prototyp bearbetas tills man är hundraprocentigt nöjd med allting.

– Det är en utmaning för oss seende att göra bilder som är meningsfulla för barn som aldrig sett.

Flera anställda sköter den dagliga verksamheten, men mycket arbete utförs av volontärer och verksamheten finansieras av gåvor.

Text och foto: Ann-Sofie Falck och Gun Olsson

Philippe Claudet (till vänster) tillsammans med en av sina anställda och Ann-Sofie Falck från MTM.

Jana utvecklar syntolkning för blinda

Hur viktiga är mentala bilder för dem som är blinda eller gravt synskadade? Oerhört viktiga, enligt Jana Holsanova, som forskat i ämnet i många år.

– **FORSKNING VISAR ATT** hjärnan aktiveras på samma sätt när vi sparkar boll eller när vi föreställer oss att vi sparkar boll. Tack vare föreställningsförmågan kan vi ge oss ut på en mental tidsresa, återuppleva händelser vi har varit med om tidigare och föreställa oss händelser i framtiden. Eftersom vi kan tänka oss olika scenarier och pröva dem är mentala bilder och inre föreställningar viktiga för vår planering, inlärning och problemlösning, säger Jana.

Bilder hos blinda

Jana är docent i kognitionsvetenskap vid Lunds universitet. Under de senaste fem åren har hennes projekt handlat om att studera och utveckla syntolkning för blinda och synskadade.

Just mentala bilder spelar en viktig roll för människans tänkande generellt och de binder ihop dåtid, nutid och framtid.

Hur skapar blinda mentala bilder?

– Även de som är blinda från födseln skapar mentala bilder. Dessa inre föreställningar är mer rumsligt orienterade och skapas på basis av andra sinnen, till exempel när synskadade undersöker något taktilt eller när de använder sig av hörseln och ekoljuden. Vår forskning visar att mentala bilder även kan framkallas med hjälp av språket. Jämför två miljöbeskrivningar med varandra: "En elegant luftig våning med antika möbler och mattor." och "En mörk lägenhet med slitna, fläckiga möbler." Ser du de här bilderna för ditt inre?

Syntolkning inkluderar

Syntolkning är ett nytt forskningsämne i Norden och Sverige. USA och Tyskland ligger lite före. Under vårt samtal stöter jag ständigt på "det vet vi alldeles för lite om ännu". När man forskar om syntolkning är det viktigt att man får brukarnas syn på det hela. Jana berättar att det många gånger saknas direkt återkoppling från brukargruppen. Var detta en bra tolkning eller inte? Skapar den förståelse och inlevelse?

– Syntolkning spelar en stor roll för blinda och synskadade för att de ska bli inkluderade i samhället. Det är väldigt viktigt att forska på det här området för att kunna fortbilda syntolkare och utveckla syntolkningen.

En rikare världsbild

Det finns kunniga aktörer inom syntolkning idag, som via hörlurar ger synskadade bilderna som kompletterar upplevelsen av en film, en teaterpjäs eller en konstutställning.

– Syntolkens uppgift är att erbjuda personer med synned-sättning en rikare och mer detaljerad upplevelse. För att göra detta väljer syntolken ut relevant information från den visuella scenen och uttrycker den språkligt, med levande och målande beskrivningar som aktiverar inre bilder. Syntolken beskriver händelser, miljöer och personer, inklusive deras utseende, kläder och ansiktsuttryck. Det är dessutom viktigt att "tajma" beskrivningen, så att det som hörs stämmer överens med syntolkningen. Syntolken ska dessutom helst inte prata sönder dialogen och måste fatta sig ganska kort

Vad, hur, när?

Syntolkning sker i realtid under en film- eller teaterföreställning eller baseras på ett manus som förbereds i förväg och läses upp på en DVD-skiva. Syntolkningen

är en mycket komplex före-
teelse, med frågor som: vad är
viktigt för att förstå handlingen?
Vad vill synskadade personer
höra och vad vill de inte höra?
Hur ska det formuleras så att
mottagaren förstår och kan leva
sig in i berättelsen? Syntolken
brottas hela tiden med frågan
vad som ska beskrivas, hur det
beskrivas och när det beskrivas.
Det kräver enligt Jana en enorm
fingertoppskänsla.

– En miljöbeskrivning kan
skapa ett bra sammanhang, ex-
empelvis ”Det är en varm som-
mardag. Solen glittrar i vattnet”.
Det säger ganska mycket. En
kort personbeskrivning kan ock-
så säga mycket, ”En Don Juan i
30 års-åldern med mörka ögon
och bakåtslickat hår”. Att ange
tid och plats är också viktigt för
händelseförloppet, i synnerhet
när det förekommer tidshopp
och snabba scenbyten.

– En annan sak som forsk-
ningen visat är att syntolkning
av ansiktsuttryck uppskattas av
brukarna. Beskrivningar som
”bekymrad”, ”tankfull” eller ”vri-
der sig av smärta” är talande.

Ordnar workshops

Jana är även ordförande i
Punktskriftnämnden sedan tre
år tillbaka. Tillsammans med
Cecilia Wadensjö, Lunds univer-
sitet, Stockholms universitet och
Punktskriftnämnden har hon
arrangerat workshops där man
analyserar hur syntolkar arbetar.
Allt för att utveckla bättre meto-
der. En ny workshop planeras i
november 2015.

– Vi vill skapa nätverk mellan
syntolkar, brukare och forskare,
säger Jana. Det är fascinerande
när man ser hur forskningen
kommer till nytta.

Text: Lena Boqvist

Foto: Anna-Lena Andersson

Syntolkad bio via appar

Tack vare avancerad fingerprintsteknologi och ny-
utvecklade appar är det möjligt för många fler än
tidigare att uppleva film på bio – dessutom med
större valfrihet.

SYNTOLKAD FILM INNEBÄR att
händelser och miljöer i filmen
beskrivs och läses upp vid sidan
av filmens dialog och övriga ljud.
Fram till nu har det inneburit att
särskilt utbildad personal sitter
i salongen och berättar vad som
händer via en sändar- och motta-
garutrustning. Antalet visningar
har varit få och krävt planering,
både av biobesökare och ar-
rangörer.

Men framtiden ser desto lju-
sare ut. Med en kostnadsfri app i
sin smartphone kan man nu själv
välja biograf och visningstillfälle.
Utbudet av filmer med syntolk-
ning och uppläst text är fortfa-
rande litet, men målsättningen
är att de ska bli betydligt fler.

Teknisk utveckling

Det är Svenska Filminstitutet
och Post- och telestyrelsen som
på regeringens uppdrag ut-
vecklade en teknik för reguljära
visningar av biofilm med syn-
tolkning och uppläst text. Den
teknik man har tagit fram är en
avancerad ljudigenkännings- och
synkroniseringslösning. Filmer
förses med ljudspårspaket som
innehåller funktioner för att
förmedla ljudspår och talad text
synkroniserade med filmen.
Användartester har gjorts med
representanter från Synskadades
riksförbund, Unga synskadade
och Dyslexiförbundet.

Flera appar för syntolkning
och uppläst text finns att ladda
ner från Google Play och App
Store. De ser olika ut, men
innehåller alla en lista med
de aktuella biofilmer som har

Foto: Apelbga

försetts med syntolkning och
uppläst text.

Ekonomiskt stöd

Regeringsuppdraget avslutades
under mars månad i år, men
mycket och viktigt arbete åter-
står. Nu ska tekniken komma
biobesökarna till del också. En
nyckelaktör är filmdistribütö-
rerna, som avgör vilka filmer
som ska föras med ljudpaket för
syntolkning och textuppläsning.

Text: Carina Gerdin

Appar för syntolkad bio

Bioplay
Biohjälp
Subtalk
Movietalk
Voicevision

Läs mer på sfi.se/tillgangligbio

Jane Eriksen, ryttare och punktskriftsläsare:

Underbart att läsa var som helst!

Läsning är ett stort intresse för Jane, som alltid har en eller flera böcker på gång. För ett år sedan återupptog hon även sin hobby ridning. Nu tar hon lektioner varje vecka, trots att hon varken kan se eller höra sin ridinstruktör.

NÄR JANE VAR TONÅRING älskade hon att rida, men i 20-årsåldern blev det alltmer sällan och så småningom slutade hon helt. Men för ett år sedan tog hon upp ridningen igen och tar numera lektioner en eller två gånger i veckan. Inget av det här vore kanske särskilt märkvärdigt om det inte var så att Jane är en person med dövblindhet.

Ushers syndrom

Jane har Ushers syndrom, en sjukdom som innebär att hon har varit döv sedan födseln och sedan successivt förlorat synen. 1997

blev hon helt blind, men innan dess var hon en hängiven hästtjej.

– När jag var en 8-9 år gammal fick jag prova att rida för första gången, berättar Jane. Det var hos min klassföreståndare på en privatskola i Silkeborg, Danmark. Jag blev mycket intresserad av ridning, så jag började på en ridskola med hörande och seende barn och vuxna. Jag var den enda som var döv. På den tiden var jag duktig på munavläsning och tittade på ridinstruktörens gester och handrörelser för att förstå vad vi skulle göra under ridlektionerna.

Jane köpte ett par hästar, men sålde dem när studierna började ta mer tid. Jane, som är född och uppväxt i Danmark, flyttade till Sverige när hon var 20. Även här fortsatte hon att rida en tid, men när hon förlorade synen helt slutade hon.

– För tio år sedan provade jag att rida igen. Det var första gången sedan jag blev helt blind och det visade sig vara omöjligt att rida utan att kunna ta hörsel eller syn till hjälp. Det var mycket obehagligt att inte kunna styra hästen själv och att inte se vad som fanns framför mig.

Ready-Ride

Men 2014 kom Jane i kontakt med Parivash Ranjbar på Örebro universitet. Parivash har i många år forskat kring metoder som

ska göra det möjligt för personer med dövblindhet att bättre kunna känna av sin omgivning. Ett av hennes projekt är Ready-Ride, ett hjälpmedel där en dövblind ryttare kan få instruktioner av sin ridlärare via vibratorer som fästs på kroppen. Ridläraren skickar signaler till vibratorerna med en mobiltelefon, och ryttaren förstår då hur han eller hon ska röra sig i ridhuset.

Jane tvivlade på idén, men när hon hade provat blev hon snart förtjust i tekniken.

– I början var jag tveksam, för jag visste inte om tekniken skulle fungera fullt ut. Men det var omöjligt att säga nej för det är underbart med ridning, säger Jane. Det gick otroligt bra och jag blev så lycklig över att kunna rida igen.

Med hjälp av instruktörerna i Örebro fick hon kontakt med Stall Compass i Nacka och har ridit där sedan mars i år.

Håller kurser

Även i övrigt är 51-åriga Jane en aktiv person. Från början är hon utbildad massageterapeut, men hon har även tillsammans med Hjälpmedelsinstitutet undersökt hur smarta mobiler fungerar för personer med dövblindhet. För något år sedan deltog hon också i ett projekt med Dövblindteamet i Stockholm, där hon lärde en grupp dövblinda på mellan 50 och 79 år att använda iPhone. Resultatet var mycket lyckat, och Jane hoppas på att kunna gå vidare och hålla en kurs i e-post och sms. Förutom taktilt teckenspråk är det ofta just mobiltelefonen och datorn som hon använder för att kommunicera med omvärlden.

Läsning ren avkoppling

Mobil och dator fungerar också bra när Jane läser via punkt-

skriftskärm. Hon har alltid någon eller några böcker på gång. Hon prenumererar på **Dagens Nyheter** i digitalt format och läser både **Allers** och **Allt om Trädgård** på punktskrift. Ibland beställer hon punktskriftsböcker från MTM.

– Jag älskar böcker, för det är en ren avkoppling, ungefär som tv – fast bättre, säger Jane, som önskar sig digital punktskrift via appen Legimus i framtiden.

– Jag håller tummarna för att Legimus kommer att utveckla och bli ännu bättre. Det är underbart att kunna läsa böcker var som helst, på tåg, flyg eller taxi.

Text: Anna Gustafsson Chen

Foto: Susanne Kronholm

Varför blir det fel i böckerna?

MTM arbetar ständigt med att förbättra produktionen och minska risken för fel i punktskriftsböckerna. Ändå blir det fel ibland. Vad beror det på?

Många punktskriftsläsare är nöjda med kvaliteten i böckerna, enligt den enkätundersökning MTM gjorde för ett par år sedan. Men ibland kan fel uppstå, av olika skäl och i olika faser av produktionen av en bok. Vanligast är att felet uppstår när man skannar originalboken, vilket man behöver göra om man saknar tillgång till en digital fil från förlaget. När den maskinella textigenkänningen sedan tolkar den skannade texten kan det bli fel ibland. Oftast på grund av att trycket i originalboken är dåligt.

Ibland finns felet redan i förlagan. Den typen av fel är tyvärr väldigt svåra att upptäcka.

Mindre vanligt är fel vid själva tryckningen av punktskriften.

Samverkar med förlag

För att undvika de problem som kan uppstå till följd av att böcker skannas samverkar MTM med bokförlag. Med många förlag har man slutit avtal som gör det möjligt att få använda deras tryckfiler. MTM fortsätter även med att förbättra sin leveranskontroll av böcker.

Utveckling pågår

Kvalitet och effektiv produktion har hög prioritet på MTM. Med en snabbare och billigare teknik gör MTM idag dubbelt så många punktskriftsböcker varje år jämfört med tidigare. Nästan alla böcker lånas numera ut som envägsån. Det innebär att boken

trycks i ett nytt exemplar till varje låntagare och inga köer bildas. Att allt fler talböcker produceras med text bidrar också till att utbudet av punktskriftsböcker ökar, eftersom samtidig produktion blir mycket enklare.

Meddela fel till MTM

Om du hittar fel i punktskriften i en bok, meddela gärna MTM om detta. Särskilt viktigt är det om felet är så många eller svåra att du upplever att läsoplevelsen blir störd.

Text: Björn Westling **Foto:** Elliot Elliot

HEMLIGHETER

Många hemligheter gömmer sig i barnböckernas värld. Olika slags hemligheter. Mörka, äventyrliga – eller fulla av drömmar och bubblande skratt. Bland det bästa som finns är ju att ha en bästis att dela roliga hemlisar med!

Hemliga drömmar

På friluftsdagen i skolan upptäcker Harry och Gunnar att deras mamma är deras värsta proffset på att klättra i berg. Det hade de ingen aning om! Pojkarna vill överraska henne på födelsedagen med klätterutrustning och försöker arbeta ihop pengar genom att sitta barnvakt, rasta hundar, laga cyklar och tvätta bilar. Två dagar före födelsedagen saknas ändå tusen kronor. **Harry, Gunnar och presenten** av Sofia Nordin passar bra från 6 år.

Emil drömmar om en hamster, men hans mamma är allergisk. En dag ser han en hamster som är till salu. Han köper den och gömmer hamstern i sitt rum. **Hemlig hamster** av Thomas Halling är en lättläst bok med glestryck.

I **Balladen om en bruten näsa** av Arne Svingen hjälper Ada klasskamraten Bert att förverkliga sin hemliga dröm: att sjunga opera. 13-åriga Bert har inga kompisar i skolan och tränar box-

ning fast han är rädd för att slåss. När Ada avslöjar hans hemlis inträffar en positiv förändring. Boken passar barn från 10 år.

Hemliga äventyr

En privatskola i ett gammalt hus och mystiska speglar på väggarna. Så börjar äventyret för 12-åriga Asrin och hennes vänner. Bakom speglarna öppnar sig världen Euno-mia. Där härskar en ond drottning och tiden står stilla. **Flickan vid Glastornet** är första delen i fantasyserien **Speglarnas hemlighet** av Erika Vallin. Böckerna passar från 10 år och uppåt.

Uppdraget av Camilla Lagerqvist utspelar sig i Värmland under andra världskriget. Bombflygplanen sveper över byn på väg mot Norge, som är ockuperat av tyskarna. Tonåringarna Ben och Hilde har flytt från Norge och bildar tillsammans med svenska Maja en motståndsrörelse: Svarta rosorna. De tar sig an ett hemligt uppdrag och behöver smyga över gränsen.

Mörka familjehemligheter

17-åriga Cady har vuxit upp i en stenrik amerikansk familj med somrar på släktens privata ö. Sommaren hon fyllde femton år råkade Cady ut för en olycka. Hon minns själv inget av händelsen men lider sedan dess av svåra migränattacker. Ingen av släktingarna vill berätta för henne och på ytan är allt perfekt. **Kanske är det allt du behöver veta** av E. Lockhart är som ett pussel med överraskningar. Passar både unga och vuxna.

I **Huset mittemot** av Alex Haridi lockas 13-åriga Joel in i ett drama där gränserna kring identitet blir suddiga. Joel har vuxit upp mitt emot ett ödehus som varit obott sedan en 13-årig pojke hängde sig där för tjugo år sedan. En dag står en bil parkerad utanför huset. Joel kan inte låta bli att undersöka saken. Spöklikt spännande och bra skildring av att vara tonåring.

Text: Sara Lafolie

Nya böcker med taktila bilder

Böckerna finns att låna via MTM eller på biblioteket. De finns även till försäljning och kan beställas via mtm.se

Känn igen 25 strandfynd

av **Björn Bergenholtz**

En härlig bok inför sommarens dagar på stranden. Vad är det egentligen som ligger där i sanden? Lär dig känna igen krabbor, sjöstjärnor, sjöborrar och sandmaskar. Eller att skilja på olika sorters maneter. Intressanta fakta om strandliv och illustrerad med 15 svällpappersbilder.

Havsvidunder

av **Bengt-Erik Engholm**

Rolig faktabok med korta beskrivningar och berättelser om havsvidunder: jättebläckfiskar, rockor, blåvalar och gammalgäddor. En del av dem finns i verkligheten. Andra, som havsormen och sjödjuret Nessie, är påhittade. Boken har två svällpappersbilder.

Vi gör efterrätt!

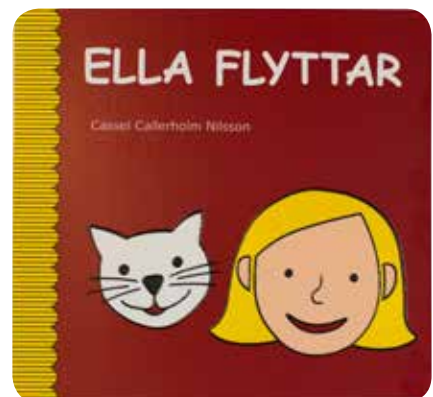
av **Johanna Westman**

Tio smarriga efterrättsrecept med choklad, frukt och bär, glass och cheesecake. Recepten passar för lite större barn eller att laga tillsammans med en vuxen. Boken har taktilt omslag och varje recept illustreras av en svällpappersbild. För barn som gillar mat och bak finns även Westmans **Minsta bakboken** och **Minsta kokboken**.

Ella flyttar

av **Ragnhild Cassel**

Ella bor med sin mamma, pappa, lillebror Axel och katten Cissi i en liten lägenhet. Nu ska de flytta och packar allt i kartonger. I flyttröran försvinner katten Cissi. Alla letar efter henne, men till slut är det dags att åka. Ska de flytta utan katten? **Ella flyttar** innehåller taktila bilder och har tecken som stöd.

Carina Søre-Knudsen har formgett den taktila bilderboken **Ella flyttar**.

Nytt frågespel om musik och artister

I **Allsång på Skansen** gäller det att veta mycket om svensk musik, allt från pop och rock till visor. Nu gör MTM en tillgänglig version av spelet genom att förse det med punktskrift. Spelet blir klart under sommaren och kommer att säljas via Iris Hjälpmedel, irishjalpmedel.se

Pippi fyller 70 år!

Illustration: Annica Norberg

Pippi åt krumelurpiller för att inte "bliva stur" och tur är väl det, så att hon fortfarande är en nioårig flicka när hon i år firar 70 år. I juni blir punktskriftsboken **Boken om Pippi Långstrump** klar. Här hittar du det mesta och det bästa av Pippis äventyr. Boken innehåller två svällpappersbilder av Pippi, apan Herr Nilsson och hästen Lilla Gubben.

Eva Nilsson om teknik

Skriv ut punktskrift hemma

Känner du som är punktskriftsläsare till att du kan få olika typer av dokument utskrivna i punktskrift av MTM, till exempel bruksanvisningar, tidningsartiklar och matrecept? Du som hellre vill kunna skriva ut hemma behöver förstås en egen punktskrivare. Jag har jämfört tre skrivare på marknaden, EmBraille, Index Version och Btex 100. Genomgången, som presenteras i tabellen nedan, baseras huvudsakligen på den information hjälpmiddelsföretagen ger på sina webbplatser. Bland annat har jag tittat på om man kan skriva ut

i Windows 7 och 8.1-miljö och med Office 13, om en ljudhuv behövs på grund av buller och om man kan göra dubbelsidiga utskrifter.

Du kan också behöva skaffa extra ett program som konverterar originalet till punktskrift, det vill säga, gör om svartskriftens rad- och teckenantal för att passa punktskriften. Ibland ingår konverteringsprogram vid köp av skrivare.

Beroende på vilket landsting du tillhör kan du få en punktskrivare som hjälpmedel. Kontakta syncentralen och fråga.

Funktion	EmBraille	Index Version 4	Btex 100
Klarar Windows 7 och 8.1.	Ja.	Ja.	Ja, med konverteringsprogram som kostar extra.
Klarar Office 2013.	Ja.	Nej, men filformaten doc, brf txt, utf8 och pdf.	Ja.
Nytt stycke, hur?	Radbrytning och två blanksteg in.	Framgår inte.	Ja, i konverteringsprogrammet.
Bullerskyddande ljudhuv behövs.	Nej.	Ja.	Nej.
Dubbelsidig utskrift.	Nej.	Ja.	Nej.
Möjlighet att skriva ut på olika tjockt papper.	Ja.	Ja.	Ja.

Beställ utskrifter på punktskrift

Punktskriftsläsare kan utan kostnad få tryckt material överfört till punktskrift av MTM:s punktskrifts- och prenumerationservice. Det kan till exempel vara bruksanvisningar, musiktexter, stickbeskrivningar, tidningsartiklar eller matrecept. Årligt tak är 1500 sidor per person. För personer med dövblindhet finns inget tak.

Nya böcker

Mina möten med de verkliga författarna

av Claus Beck-Nielsen

En ung man som vill bli författare beslutar sig för att söka upp den danska litteraturens främsta författare. Satirisk roman som nominerades till Nordiska rådets litteraturpris 2014. 4 volymer (340 sidor).

Etthundra mil

av Jojo Moyes

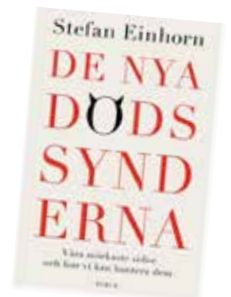
Jess har blivit lämnad av sin make och har dubbla jobb för att försörja familjen. När dottern blir erbjuden en plats på en privatskola saknar familjen pengar och hoppet står till att hon vinner en matematikolympiad. IT-miljonären Ed erbjuder sig att köra familjen. 10 volymer (924 sidor).

De nya dödssynderna

av Stefan Einhorn

Vilka egenskaper betraktas idag som dödssynder? En undersökning med tusen personer, djupintervjuer och samtal med en expertpanel visar att nya dödssynder delvis har ersatt de klassiska. 5 volymer (474 sidor).

Njut av noveller

Ibland kan en kort berättelse vara alldeles tillräckligt. Här kommer tips på fem novellsamlingar med olika teman som kärlek, föräldraskap och gränser.

Text: Helena Lingmert

Kärlek, vänskap, hat av Alice Munro

De nio novellerna handlar alla om relationer. Den kanadensiska författaren gör här upp med äkten-skapet och drömmen om tvåsam-het. Alice Munro fick Nobelpriset i litteratur 2013. 9 volymer (840 sidor).

Nattlampan tänd och dörren på glänt

av Mats Kempe

I denna novellsamling är temat föräldraskap, skildrat ur olika synvinklar. Novellerna berättas av olika personer, alla med kopplingar till varandra, och visar med smärtsam tydlighet hur svårt det kan vara att vara förälder. 3 volymer (252 sidor)

Det där som nästan kväver dig

av Chimamanda Ngozi Adichie

Det bärande temat i denna novellsamling är livet i forskningsringen för de afrikanska kvinnor som lämnat fattigdomen och våldet i Nigeria. Problemet är att de aldrig känner sig hemma någonstans, men ändå alltid längtar hem. 6 volymer

(531 sidor)

Fler nobeller

I boken **Fler nobeller** finns noveller och andra former av korta texter av nobelpristagare mellan åren 1901 och 2011. Här finns texter av bland andra Tomas Tranströmer, Doris Lessing, Wole Soyinka, Saul Bellow och Toni Morrison. 7 volymer (630 sidor).

Granta, nr 1: Gränser

Granta är en tidskrift som lyfter fram berättelser och oväntade perspektiv. Nyskrivet svenskt material blandas med översättningar, etablerade skribenter med nya röster. Premiärnumret innehåller noveller och essäer av bland andra Junot Díaz, Peter Fröberg Idling, Haruki Murakami, Julie Otsuka, Lena Sundström, och Jerker Virdborg. Temat är gränser och hur de definierar världen. 7 volymer (626 sidor).

Punktskriftsnämnden informerar

Sedan årsskiftet har MTM ett utökat uppdrag som även omfattar lättläst. Som ett led i att skapa ett nationellt kunskapscenter har MTM också fått i uppdrag att skapa två nya råd, ett brukarråd och ett vetenskapligt råd. Det här betyder att Punktskriftsnämnden framöver kommer att verka i ett delvis nytt sammanhang, något vi tror kommer att vara till nytta för området punktskrift och taktila bilder.

Punktskriftsnämndens medlemmar utses av MTM för tre år i taget och detta skedde nu i april 2015.

Medlemmarna hämtas från de organisationer och myndigheter som har en koppling till punktskrift och taktila bilder, Synskadades riksförbund (SRF), Unga synskadade, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Språkrådet. Föreningen för synreha-

bilitering har bidragit med en medlem och från högskoleområdet har medlemmar hämtats från Specialpedagogiska institutionen på Stockholms universitet, Certec på Lunds Tekniska Högskola samt från Akademin för innovation, design och teknik (IDT) på Mälardalens högskola i Eskilstuna.

Ordförande är som tidigare Jana Holsanova, docent i kognitionsvetenskap vid Lunds universitet. Fredrik Larsson från SRF är vice ordförande.

Samtliga medlemmar presenteras med namn på Punktskriftsnämndens webbplats, mtm.se/punktskriftsnamnden.se

Text: Björn Westling

5 frågor

till medlemmar i Punktskriftsnämnden. Vi möter Victoria Öjefors Quinn och Kerstin Jansson. Båda blev nya medlemmar under våren.

Hej Victoria Öjefors Quinn, vem är du? Jag är 31 år och mina gotländska rötter till trots bor jag sedan 14 år i Göteborg. Delar livet med min man och vår schäferhund.

Vad arbetar du med? Jag är första vice ordförande i SRF och har tidigare varit ordförande för Riksorganisationen Unga Synskadade. Jag arbetar som skrivtolk och tolkar talad svenska till skriven text. Skrivtolkning används inom arbetsliv, fritid, sjukvård, kontakter med myndigheter med mera.

Kan du läsa punktskrift? I så fall, när lärde du dig det? Punktskrift började jag lära mig i första klass. Jag är djupt tacksam för att mina föräldrar stod på sig i frågan om att jag skulle lära mig punktskrift, eftersom jag har vissa synrester.

Vad tycker du är Punktskriftsnämndens viktigaste uppgift? Att värna punktskriftens status och utveckling, så att alla som behöver får tillgång till det fantastiska läs- och skrivsätt som punktskriften är.

Vad gör du helst när du är ledig? Jag tycker om att läsa böcker, ta långa promenader och att segla. Även om det inte blir så mycket gillar jag också att försöka skriva prosa och poesi.

Hej Kerstin Jansson, vem är du? Jag bor i Södra Gästrikland med make och två katter.

Vad arbetar du med? Jag arbetar som synpedagog på syncentralen i Region Gävleborg. Jag arbetar över hela länet med målgruppen vuxna i alla åldrar med alla grader av synnedläggning.

Kan du läsa punktskrift? Jag kan inte läsa punktskrift taktilt, men har sedan 2007, tillsammans med min kollega synpedagog Christina Dahlin kontinuerlig gruppverksamhet för vuxna och äldre. De får där, individuellt och i grupp, lära sig grunderna i punktskrift.

Vad tycker du är Punktskriftsnämndens viktigaste uppgift? Viktigaste uppgiften är att främja punktskriften som skriv- och läsmedium för de som har behov av detta, oavsett ålder och när synnedläggningen debuterar.

Vad gör du helst när du är ledig? På min lediga tid umgås jag gärna med barn och barnbarn. Jag har alltid en stickning på gång, tycker om livet på landet, att vistas i naturen och långa cykelturer. Jag läser böcker också, gärna kriminalromaner.